

Melekler Bizim Sollamak Zorunda Olduğumuz Rakiplerimizdir

Bugün yine, Âmentü esasları içinde yer alan meleklerle iman konusunu tahlil edeceğiz.

Kur'an bilgimize baktığımızda, insanın yaratılış safhasında meleklerle bir ilişkisi olduğunu görüyoruz. Hazreti Âdem'in yaratılışında meleklerle Allah Teâlâ, secde etmeleri emrinde bulunuyor ve bu bir selamlama secdesi gibi değerlendirilir. Şeytan orada secde etmekten kaçınıyor. İnsanın ilişkisi böyle meleklerle.

Şuradan başlayalım: Melek nedir hocam? Varlıklar silsilesi içinde meleği nasıl okumamız lazım?

Melek, insandan eski ve daha kalıcı. Ara yerde insan var. Melek daha eski ve insandan sonra da devam edecek melekler. En son sadece Allah Teâlâ'nın zatı kalıncaya kadar melekler de yok olacaklar.

Meleklerle imanımızın bize ait bölümünü konuşmadan önce, meleklerle ilgili bilgimizin ve Kur'an'ımızın bize melek anlatımının çıkardığı bir gerçek var. Önce şu hakikat konuşulmalı: Allah muhteşem bir yaratmayla yaratmış her şeyi. Sadece insan ve hayvan yok. Sadece gözümüzü kamaştıran güneş, uzay sistemleri değil. Allah Teâlâ'nın yaratmadaki azametini göstermesi bakımından melekler muhteşem bir belge.

Görünmeyen alanlarda da bir büyük varlıklar kümesi var.

İnsanı tarif ederken; meniden, topraktan, sudan yaratıldı derken bir cismi konuşuyorsunuz. Velev ki sıvı olsun, onun dönüşümü insan oldu diyorsunuz ve rahat anlaşıyor; babamızla anamızdan biz doğduk, derken anlaşıyor: Bir şey var ve o şey dönüşüyor.

Fakat iman ediyoruz ki melekler var ve bu melekler sudan-topraktan-taştan-bitkiden değil; nurdan. Nuru ne tutarsın en görürsün. İşte bu, Azîm olan Allah. Buradan başlayalım ki iman ettiğimizin ne olduğunu anlayalım. **Biz meleklerle imanı on sene boyunca her gün bir saat konuştuk diyelim, melekler hakkında ansiklopediler dolduralım; sonunda onları yaratan Allah'ı bize hatırlatmadıkça bir şey anlamamışız demektir. İnsan da böyle nitekim.**

Melekler niye Âmentü'nün içine giriyor?

Yaratma kudretini meleklerde hissedemediğim Allah'ı -maazallah- dağları yaratırken hissedemem zaten. Allah, bizzat, "ben yaptım, ruhları da ben alıyorum" dese bizim diyecek bir şeyimiz mi vardı? Ama aracı isimler zikrediyor. Ölüm meleğinden söz ediyor, Cebrail aleyhisselamdan söz ediyor. Bizim için vahyi Mikail getirirse ne değişirdi sanki? Doğrudan da Hazreti Peygamber'in kalbine indirmesi mümkündü vahyi.

Ama melek diye üçüncü bir varlık (Allah-insan-melek) olması bir azamet gösterisi Allah'tan bize. Yaratmadaki kudreti gösteriyor.

Sayısını hiçbir şekilde bilmemizin mümkün olmadığı kadar melek var kâinatta. Ve bunlar nüfus kâğıdı taşıyor, yaşlanmıyorlar. Düşünün ki meleklerin her biri birer bardak suya ihtiyaç duysa dünyada su kalmazdı herhâlde. Beslenme de yok. Şeytan onları tuzağa düşürüp mağlup edemiyor.

Hocam, malum, bilim-kurgu filmleri oluyor. Orada değişik varlıklar tahayyül ediyor insan. Ve onları seyrederken şaşırıyoruz. Tasvir etmeye çalıştığınız şekliyle meleklerin bilim-kurguya sığması bile mümkün değil.

Yedi milyar insan var. Bunların yeme-içme-hava sorunu derken, toprak var canım, diyoruz. Katrilyonlarca melek var ve bunlar neyle besleniyor demiyoruz ama. İnsanın beslenerek ömür tüketmesi bir mantığa dayanıyor. İnsan-buğday-gübre veren inek... bir dönüşüm dünyası var. Bütün müminler olarak iman ediyoruz ki bir melek dünyası var ve bu dünyadaki melekleri saymak mümkün değil, her birinin de vazifesi var. Mesela her insanın sağında ve solunda görevli birer melek var.

Her yağmur damlasını bir melek indirir diye duymuştuk...

Bu ciddi bir şey ya da hadis değil. Ama mesela kar-yağmur tanesi kadar melek var, sözü de doğru olamaz. O kadar melek yetmez çünkü. Enteresan bir şey. Bunlar nerde geceler, nerde dinlenirler... Bu sadece, onları yaratan Allah'ın azametini gösterir ve susturur. İman da bu zaten, elhamdülillah.

Zaten biz henüz, gördüğümüz dağları ve diğer varlıkları zihnimize kapsatamıyoruz.

Uzay dediğimiz alanı da henüz kapsatamıyoruz.

Dürbünle 'varmış' diyoruz. Mesela bilim diyor ki, 450 sene sonra kuzeyden gelecek bir yıldız şuraya çarpacak. 450 sene bir rakam değil: Nerden geliyor bu kaç milyon senedir? Asıl soru bu.

50 yıldan beri bize ulaşan ışıktan bahsediliyor...

Bunların her biri, Allah'a götürsün bizi ve bu melek ordusundan Allah'ı tanıyalım diye meleklerle imanımız var. Yoksa melekler olsa ne olur olmasa ne olur. Meleklerle iman olsa da olmasa da onlar ve bizim bağlantımız açısından bir şey değişmiyor. Diyelim ki benim sağımdaki melekler hasenatımı yazıyordu da şimdi başka biri yazdı. Benim için önemli olan bu değil. O hasenatla Rabbimin huzuruna gidip imtihan verme mantığımdır önemli olan.

Onları düşünüp yaratan Allah'ı hatırlayalım diye var melekler.

Esasen bir annenin rahminden sıvı suyla yaratılmış insan da Allah'ı gösterir. İnsan kendine bakarak da doğurduğu-büyüttüğü çocuğa bakarak da Allah'ı tanıyabilir, tanıması da lazım; ama çok yoğun görülen, ele-kucağa alınan, saçı taranan... bir çocuk, Allah'ı göstermeyebilir insana. Faturasını ödemediğimiz bir enerji olduğu için güneşi hiç dert etmediğimiz gibi. Ama belediyeler yüzde beş de güneş vergisi alsalardı, alimallah perdeyi de fazla açmazdık güneş az girsin içeri diye.

Gözle görülür büyük nimetler, faturasız olunca gözden kaybolabiliyorlar. İnsan kendi doğurup büyüttüğü çocuğuna niye ara sıra bi' şamar vurur ve niye iki aylıkken vurmuyordu? Çünkü bir zaman sonra 'göz'den düşüyor. Seksen yaşında bir baba, bazen yük bile olabiliyor. 103 yaşında bir nene, "eh iyi ama... çok da sıkıntılı..." olabiliyor bir noktadan sonra.

Ama melekler gözden ırak, imanın içinde. Oturup en büyük senariste bile meleklerle ilgili senaryolar yazdırsan bütün bilgileri önüne koyup, sonra da benim önüme konsa ve okusam, o metni 'melek'le ilgili bir yazının önsözü bile kabul etmem. Çünkü senin kafana sığabilmiş melek, melek değildir zaten. Melek senin kafanın üzerinde kalacak.

İman sıralamasında da melek, Allah'tan sonra geliyor. Çünkü meleği algılayamadıkça, onun vahiy getirdiği peygamberi anlayamıyorsun, gelen kitabı anlayamıyorsun. İnsanla aramızda, Allah'a ulaşmayı sağlayan bir tür tampon gibidir melek. Bu melek ismi üzerindeki imanımız, onun kendisinden dolayı değil de onunla Allah'ı tanımamızdır. Tıpkı güneşe bakıp "ey güneş, seni yaratan Allah ne büyük" dememiz gibi.

Meleklerin var olması, bizi Allah'a götürmeleri sebebindendir. Aksi takdirde biz, mesela çocuklarımızı eğitirken ya da kendimiz açısından, meleklerin adını bilmeyi bir iş zannederiz. Kıyamet günü sorulacak trilyon soru olsa bir tanesi bile Cebrail'in adı değildir. Hatta Azrail diye bir melekten söz ediyoruz; bu isim yok Kur'an-ı Kerim'de. 'Ölüm meleği' var. Çünkü bunun ölümle ilgili fonksiyonu önemli; ismi Azrail olsa ne olur cerrah olsa ne olur. Meleklerin sayılarını-isimlerini-kanatlarının büyüklüğünü bilmek gibi şeyler - lâ teşbih ve lâ temsil- 'eften püften' şeyler.

Şöyle bir soru da konuşulur hocam: Melek, Allah'a ibadetle meşgul olan bir insan ve bir seviyesi var. Acaba insanın seviyesi nedir? Yaratılıştaki insana secde etmesi isteniyor meleklerin. Böyle bir sıralamada acaba insan, melekten üstün olabilir mi ya da sıralama hususu doğru mu?

Konuşulmalı'dan öte: Biz melekleri rakip görüyoruz. Melekler bizim sollamak zorunda olduğumuz rakiplerimizdir. Çünkü melekler, Allah'a kulluk için yaratıldılar ve sıfır sorunlular. Sadece kulluk için yaratıldıklarından, puan toplamıyorlar. Sevabı da yok meleğin. Biz Türkçe'mizde 'melek' ifadesini masum ve günahsız anlamında kullanıyoruz; nitekim meleğin sevabı da yok.

İnsanlığın efendisi olan Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in rakibi bir melek yoktur. Efendimiz, Cebrail'in ayak basmadığı yerlere geçmiş biridir ve onun ümmetinden ya da Âdemoğlu'nun salih kullarından herhangi biri, meleklerin rakibidir. Bunun için Arafat'la ilgili manzara hadis-i şeriflerde tarif edilirken Allah'ın, ta yaratılıştaki meleklerin "Hangi maksatla insanı yaratıyorsun ya Rabbi?" deyişlerine Arafat manzarasını gösterdiği ve "bunun içindi işte" dediği zikredilir.

Demek ki Arafat, meleklerden bir puan önde olduğumuz bir yer. Şehitlik, bir puan önde olduğumuz yer. Mesela sahabe şehit olmuş, cenaze için Efendimiz hızlı şekilde yürüyor. Ashab-ı kiram da "çok hızlı yürüyorsun ya Resûlallah" deyince şöyle cevap veriyor: "Melekler geçmesin bizi Hanzala'da olduğu gibi." Rekabet.

Melekler binlerce yıldır secde ediyorlar Arş'in gölgesinde. Ama uyanıp saat beşte sabah namazına kalkmıyorlar. Secdede yaratılmışlar. Yaz günü dört saatlik uykudan sonra uyanıp sabah namazı için yüzünü yıkayan mümin, o melekten değerlidir Allah katında. Bu farkı baba mirası tüketenle alın terini yiyene benzetebiliriz.

Biz hâşâ, melekleri tenkis edecek değiliz ama onlar rakibimizdir; zaten fonksiyonda değil kullukta rakiptirler.

Bir yarış çitası gibi yani. Çıtada bizim de melekleri aşma imkânımız var.

Kesinlikle var.

İnsana o potansiyel verilmiş.

Aynen öyle. Tıpkı ashab-ı kiram konusunda olduğu gibi. Ashab-ı kiram, kapıyı kapatıp gitmedi bu dünyadan. Örnek olup gittiler, Allah'ın rızasını kazanmada. Onlar asıl harmanı kaldırıp götürdüler, biz de

geri kalanları topluyoruz gibi bir şey söz konusu değil. Harman devam ediyor; ashabın sahabilik payesi hariç. Yarışan yarışsın; infakta, cihatta, ibadette...

Bedir savaşı ve sair zamanlarda meleklerin Müslümanlar'a yardım ettiği bilgisi var. Melek-insan ilişkisine böyle bakarsak nasıl bir çerçeve çıkıyor önümüze?

Melekler bir âlem. Allah'ın mahlûkatı içinde insan var, hayvanat var, cinler var, cemadat var, melekler var, adını sanını bilmediğimiz âlemler var... Melekler bir âlem.

Bir: Sayısını asla bilemiyoruz. İki: Ayrıntı görüntülerini de bilemiyoruz. Gözü var mı, kanadı kuş kanadı gibi mi... kısır bir bilgimiz var haklarında. Ve melekler, eskilerin bize anlattığı aktarıma da dayalı bir şey değildirler. Allah inancımızla bağlantılı bir şeydir melekler. Çünkü meleklerle ilgili bilgimiz ve alakamız Allah'a dayanıyor.

Allah'a imanın bir parçası gibi adeta.

Mesela cahilin biri kalkıp "kadere iman yok" diyebilir. Neden? Oradan şuradan çevirip kafamızı karıştırır ve bunu der sonuçta. Ancak meleklerle ilgili hiçbir ihtimal yok. Bunun için meleklerin olmadığı bir din de yoktur.

Bu meleklerin insanla hiçbir bağlantısı olmayanları var. Mesela, Allah'ın Arş'ını taşıyan melekler var. Bunların insanla alakaları yok. Sadece rükû yapan melekler var. Sadece secde yapanlar, sadece sübhanallah diyenler... Bir âlem. Temsilî olarak diyelim ki yüz bin melek var; bunun bir-iki bini insanla alakalıdır.

Yüz binde bir gibi bir temsilî oranda.

O oranı yani insanla alakalı melekleri biraz açalım. Bunların insanın korumaları, görevlileri olan bölümü var. Bazı rivayetlerde, her yaratılan insanla beraber 70 de melek görevlendirildiği söylenir. İnsanın iyilikleri-kötülüklerini yazıyorlar. Hatta düşmeye karşı bile koruyor bu melekler insanı. Allah Teâlâ bir musibet vereceği zaman da bu meleklerle "durun, vazifenizi bırakın" buyuruyor. Onun için çocuk düşüp kafasını bir yere vuruyor mesela. Her gün oynadığı balkondan iki yaşındayken düşmüyor, altı yaşındayken düşüyor.

Bu melekleri illa izlemeye gayret etsek; bir çocuğun üç yaşına kadar bin kere ölmesi gereken sahneyle karşılaştığı hâlde niye ölmediğini de anlayabiliriz. Melekler koruyor; hele bebekleri. Beni annem bir yaşındayken tarlanın başına bırakıp bir kilometre ötede çalışıyormuş. Geldiğinde de hep yuvarlanmış bulurmuş beni. Annemin sözüdür bu: Niye ölmediğini hâlâ anlamadım, diyordu. Küçük böcekler koca insanları ısırıp öldürür; ama bakarsınız ki bir bebek o böceklerle oynar, ısırır, eller tutar...

Bu büyük melek âleminde bir bölüm, insanla ilgili. O bölümden bir kısmı da insanı koruyor ve hasenatını yazıyor. Bir bölüm melek şununla görevli: Kendileri gibi, Allah'a kulluk edenlere dua ediyorlar: "Rabbimiz, şu kullarına merhamet et ve onları aileleriyle birlikte cennetine koy." Gafir suresinden bu. Benim eşimle birlikte cennette koltuklara gerilmem için dua eden melekleri var Allah'ın. Bu melekler gözlüyorlar; bir fakire sadaka mı verdin, dua ediyorlar sana. Sabah namazında gözyaşı akıttın; çok hoşuna gidiyor meleğin, dua ediyor.

Allah'ın bu dualara bakarak bizi cennete koymaya ihtiyacı yok. Ama Allah; meleği, cini, hayvanı, insanıyla herkesi kul olarak yaratmış; iş ortağı değil. Secde görmek istiyor. İbadet kıvamında görmek istiyor. Bu görmek isteğini şenlendiriyor melekler, cümbüş yapıyorlar.

Kul demişken hocam; bugün insanın kutsandığı bir zamanda, kulluk sanki daha aşağı bir idrak gibi algılanıyor. Bunun dışında bir rol seçme imkânı olabilir mi insan için? Yaratılan herhangi bir varlığın kulluk dışında statü seçme imkânı var mı ki?

Şöyle olabilir: İnsanlar ölmeyi reddettiklerinde, bunu yasal olarak Birleşmiş Milletler'e kaldırttırabiliyorlarsa...

İmkânsız söylüyorsunuz yani...

Bilemem artık. Huzuruna gideceğimiz Allah'ın önüne kulluktan başka bir kimlikle gidemeyiz. İlk itirazımız ölümle olabilir; ölümü öldürdüğümüz gün iş bitmiştir. O zaman kulluğa gerek yok.

Meleklerle dönersek; bir grup meleğin de Allah'ın ordusu gibi iş yapmaları var. Firavunun denizde boğulması için gelen melekler var. Bir grup melek, tufan indiriyor. Bir başka grup da yağmurları indiriyor. Biz bulut geldi-çarpıştı vesaire diyoruz ama bizim şimşek dediğimiz şey hangi meleklerle ilgilidir, onu Allah bilir. Bir kısım melek, yeryüzünde rızık dengelemesi yapıyor.

Melekler âlemindeki bildiğimiz cüzi sayıda melekten bir bölümü Bedir'deydi mesela. Veya Çanakkale'deydi; mümkündür bu. Ya da yarın, kesinlikle ölmesi gereken bir suikastten sapasağlam çıkan bir insanda görülebilir. Tabancanın yüz atışta hiç sekmeyen mermisi bu adama gelince sekebilir. Nişancı hayatında hiç hedef şaşırmamıştır, bir yumurtayı yüz metreden vuruyordur ama öldürmek istediği adamı on metre mesafeden teğet geçmiştir. Bu adamın elini kim değiştirmiştir. Melektir, demiyoruz. Çünkü orada melek olmasını mucip bir şey var mı yok mu bilemiyoruz.

Ama şunu biliyoruz ki, Allah'ın ordularından bir ordudur melekler. Allah'ın tek ordusu meleklerden de müteşekkil değil. Çünkü "göklere, yerde her ne görüyorsanız Allah'ın ordusudur" buyuruyor Kur'an. Ebabel, Allah'ın ordusuydu. Yahut İsrailoğulları zamanında tufan olarak inen çekirgeler. Çamur da Allah'ın ordusudur; gökyüzünden inmiştir. Bütün bunlar bizim melek dünyasından gözlemlediğimiz şeylerdir.

Hadis-i şerif çok sahih: Bir cenin, ana rahmine düştüğünde, kırkıncı gününde bir melek gelir ve onun alınına kaderini yazar. Annenin rahmine melek nasıl girdi, ultrasonla mı, iğneyle mi... Bunlar insan standardı ve tıp mantığında düşünüldüğünde cevaplaması zor sorulardır. Şu bahsettiğimiz büyük melek dünyasında iş bile değil bu.

Meleklerle iç içe yaşıyoruz. Bunun insana kazandırması gereken hassasiyet, düşünce ve değerlendirme nedir?

Âmentü billâhi ve melâiketihî... bunun için diyoruz. Hiçbir insan hiçbir şartta tek kaldığını düşünmeyecek. Meleklerle iman bunun için var. Meleklerle olan imanımız ve asla yalnız olmadığımız, iki yerde fonksiyon gösterecek: İbadetlerimizi yapma ve haramlardan kaçınma. İkincisi de eğer meleklerle samimi şekilde iman ediyorsa bir insan, gece karanlıkta yürümekten korkmaz. Ben yalnız değilim ki diye düşünür. Çocuk belki lambayı yakmadan lavaboya gidemeyebilir karanlıkta. **Meleklerle iman ettikten sonra karanlık ve yalnızlık ürkütücü değil.**

Diyelim ki ameliyat olacağım; doktor için “ya yanlış damarımı keserse...” diye düşünür müyüm? Yalnız değilim ki. Ben yaratılmadan binlerce sene önce beni korumakla görevlendirilmiş meleklerim var yanımda.

Ben Allah’a sığınırsam, o beni koruyacak melekleri görevlendirir.

Zaten görevlendirmişti. Dilekçe verip vermeyeceğini bekliyor kulunun... Annemin çocukluğumda elimden tutup beni yürüttüğü gibi meleklerin de tutup yürüttüğünü hissettiğim zaman, “ey ölüm!” diye meydan okuyup giderim Uhud’a. O zaman ölüm ürkütücü olmaz. Kadere iman rahat olur. Allah’ı hep yanında hisseder insan.

Bir hadis-i şerif dikkatimizi çeker. Efendimiz aleyhisselam, tuvalette uzun durmamayı istiyor. Çünkü melekler orada rahatsız olur ve yanınızda bulunmak istemezler, buyuruyor.

Resûlullah aleyhisselamın hayatında hep bir melek duyarlılığı var.

Ama bize de tavsiye ediyor. İşte melek hassasiyeti bu. Mesela %100 helal bir karı-koca birlikteliği için Efendimiz aleyhisselam “örtünün” buyuruyor, “melekler rahatsız olmasın.” Ne enteresan; kapı-pencere-perde kapalı ve kimse yok; ama yorganın altında yapılmasını istiyor. Zira melekler rahatsız olabilir. İşte meleklerle iman bu noktaya gelmeli.

Meleklerin orada bulunmaktan rahatsız olduğu durumlardan başka var mı hocam?

Özellikle bu tuvalet ve yatak sahnelerini hadis-i şerif olarak hatırlıyorum. Bunun dışında İhya-ı Ulumiddin’i okursak geniş bilgiler var. Bir kısmı belki zayıf hadis kaynaklı bilgilerden gelebilir. Ama İhya-ı Ulumiddin, donanımlı bir kitap. Bu konuları İmam Gazalî olmadan anlamamak lazım. **Bu ümmet Gazalî olmayınca zor yol alır. Ancak bir de dipnot koyayım: Güçlü bir antibiyotiktir, fazla kullanmayı da tavsiye etmem. Yemeklerden sonra birer sayfa, ehliyle ve ders gibi okunmalı.**